

DREPTĂȚEA

Apare în fiecare zi de lucru la amiazi.

Prețul 10 fl. pe an (pentru străinătate 37 fr.) — Numărul
anunțurilor 5 cr. — Taxa de inserțiune: 1 cm. □ 1 cr.,
plus 30 cr. timbru.

Redactor responsabil: Dr. George Candrea.

Redacțiunea și Administrațiunea: Timișoara, cetate
strada Zápolya (Temesvár, Festung, Zápolyagasse.) Nr. 41
Telefon (linia de stat Viena, Budapesta Arad' Nr. 4.

Încuviințarea congresului.

Timișoara, 9 August n.

Faima despre încuviințarea ținerii congresului naționalităților, din partea guvernului maghiar, a provocat de sigur în diferitele pături ale societății românești sentimente deosebite.

Este cu atât mai surprinzătoare aceasta veste, cu cât cei mai mulți dintră noi credeau a fi siguri, că stăpânirea maghiară n'are să conceadă întrunirea congresului. Presupunerea aceasta eră și din acel punct de vedere motivată, fiind-că deja în anul trecut ministrul de interne de atunci, domnul Hieronymi, după ce se re'ntorsese din călătoria sa din Transilvania făcuse categorica declarațiune, că dînsul dispune de mijloace destule pentru ca să zădărnicească ținerea unui asemenea congres. Dacă bine ne mai aducem aminte, tot cam în chipul acesta se espri-mase și Wekerle.

Dacă judecăm după prima impresiune pe care a produs-o convocătorul congresului asupra presei maghiare, atunci negreșit, că trebuie să ajungem la conclusia pe care mulți dintră noi înainte și-o formulaseră: că ținerea congresului nu se va permite.

Nu căutăm să analizăm, cărei forțe majore guvernul maghiar a trebuit să cedeze când nevoit a fost să se învoiere la ținerea congresului, amintim numai în treacăt, că e foarte probabil, că chiâmarea lui Perczel Dezső la Ischl stă în strînsă legătură cu permisiunea aceasta.

De și învoierea dată la o întrunirea unor cetățeni pacinici ni-se pare întră împregiurări normale foarte naturală, totuși întră actualele stări de lucruri ea apare suspectă.

Foișoara „Dreptății“

Din patria filomelei Banatului.

— Schițe de călătorie din marginile extreme ale românismului. —

(Continuare.)

Generalul eră iubit de popor, căci eră om blând și unde numai putea ajutoră românii. Anii trecură, generalul îmbătrâni. Pre cum însă câte un arbore toamna înflorește a două-oară, astfel și în inima veteranului general re'tors după războiul crimeic spre odihnă la Ecica, înflori sentimentul amorului față de o tinără Dșoară nobilă. Se căsători cu dînsa. O copilă se născu din aceasta căsătorie. În oara morții luă apoi contele dispoziția testamentară, ca întreaga sa avere să rămână în mâna femeiei sale până în ziua în care mica copilă, abia de câteva săptămâni, se va mărită. Trecînd anul de jale, veduva contesă ferici cu mâna și averea sa pe un principe june. După povoara căsătoriei prime, de interes, acumă voi să satisfacă și pasiunilor inimei.

Fericită a fost aceasta căsătorie și împodobită cu trei copii. Bătrânul general eră uitat. O veselie după alta, petrecere după petrecere urmă în castel. Timpul trecea pe aripi de vînt. Întră oaspeții dîlnici să află și tinărul conte Harncour. Contesa Lazar unica fiică și eredă universală a fostului general, crescuse, se desvoltase o fată frumoasă. Contele Harncour om șiret și isteț șritu să cucerească inima contesei. Într'o zi apoi o ceru. Conster-nația mamei contesi și a tătâne-său vitreg

Guvernul maghiar din intolerant, brutal și violent ce a fost pîn' aci, devine deodată foarte prevenitoriu față de aceia pe cari tot el îi timbrează dîlnic de inimizii cei mai neîmpăcați ai statului.

De ce aceasta prevenire, de ce aceasta toleranță? Au devenit antagoniștii nostri mai calmi, mai cuminți, mai reci la judecată? Noi nu credem nici una nici alta, deoarece-ce dacă dîșii au dat permisiunea conștrînși de împregiurări ne-aterătoare de voința lor, atunci ea nu cade cătuși de puțin în cadrul buneivoințe și chibzuinței lor, dacă ei însă au dat permisiunea din propria lor inițiativă, atunci au făcut aceasta cu cugetul rezervat, ca presa maghiară să mai poată trimbiță în lume despre »nemărginita libertate maghiară« de care popcarele acestei țeri se bucură.

Ideia aceasta transpiră în timpul din urmă mai din toate diarele ungurești. »Pesti Napló« a concretisat-o mai bine, el dice:

„Congresul acesta nu va servi în contra reputațiunii statului maghiar, ci din contră spre binele lui. Am fi păgubiți atunci, când guvernul ar oprî ținerea aceluia.

Ne putem ușor inchipui, că în ce mod crâncen s'ar folosi esmișii români la congresul din Bruxella, de opreala aceasta, căci printr'însa ar avè o dovadă eclatantă, că constituțiunea maghiară nu stimează dreptul de adunare și că statul ungar se teme de ei. Ba ni-se pare, că adunarea și-au proiectat-o în capitala țerei la sediul guvernului și al parlamentului, fiind-că au contat, că politica maghiară nu-i va suferi în acest loc espus, și vor avè titlu de drept de a gravamină în străinătate despre tiranismul maghiar și despre asuprirea nemaghiarilor.

Din enunțiațiunea aceasta rezultă clar, că permisiunea este dată numai ca să se poată spune străinătăței în urmă, că toate plîngerile de neîndreptățire și de asuprire ale naționalităților sunt niște frase goale. Și să nu ne amăgim, vor fi destui cari să creadă în cuvîntul

era mare. A mărită pe contesa și a perde toată averea însă a acelaș lucru. E natural deci, că contele Harncour primi o corfă strânică. Personalul din curtea domnească căpêtă aspră poruncă, ca sub nici o condiție să nu'l mai lase pe conte să întră în castel.

Tinera contesă eră neconsolată. Femeia de la fire însă e șireată, și amorul îi îndecește șiretenia.

Vis-à-vis de castel ca la două sute de pași să află o moară. Un biet român șerman eră morar. Acesta fî angariat de *postillon d'amour*. Vicleana nație, om de a curții, putînd umblă negenat prin castel mijlocia corespondința întră contele Harncour și contesa Lazar. De la un timp încolo contesa se furișă noaptea din castel și se ntâlniă cu Harncour la morarul român în casă. Adese sa 'ntimplat, că Harncour așteptînd la acest loc de rendezvous unde venia noapte de noapte în ascuns de la Becicherec, cuprins de o democratică foame, mîncă și el cu apetit din mămăliga morariului. De, — ce nu face omul din amor. În fine într'o noapte tinera păreche o tull la fugă. În acest mod își ajunsără ținta de a se putè cunună, și bietul morar de a primi suma promisă de — 300 fl. v. a. Curînd după cununie Harncour se grăbi a dá porunca: *veteres migrate coloni*, ocupînd el înpreună cu legitima eredă bunul și castelul contelui Lazar. Cum însă de comun, așa și în cazul acesta se adevəri sentința finală a poemei „Niebelungenlied“: „*Daz in die Liebe Laide zè aller jungiste git*“, amorul mai în urmă durere vè aduce. Contesa nu fî fericită. Contele eră un om sburdalnic și adese când mergeau cu sania pe șesul în-

foilor maghiare. Eată din ce cauză credem noi, că permisiunea dată de stăpânirea maghiară pentru ținerea congresului, ne poate întră împrejurările date foarte mult strică.

Dar' de aceasta nu ne mai ocupăm, viitoriul ne va dovedi, dacă noi am avut dreptate în presupunerea noastră sau nu. Faptul, cu care acum avem de a socoti, este, că congresul are să fie întrunit în capitala Ungariei peste 24 de oare

Noi, de la început am ținut să ne clarificăm poziția noastră față de aceasta prea importantă cestiune. Am susținut atunci și susținem și acumă, că noi *nu putem* să fim contrari în principiu congresului naționalităților. Față de modul însă, cum el s'a pus la cale, avem foarte mult de escepționat.

A trecut mai bine de două săptămâni de când congresul s'a convocat și noi nici în ziua de azi nu știm cum și în ce chip el s'a pus la cale și care are să fie programul de acțiune comun al naționalităților, care de sigur ar trebui să formeze baza pozitivă a acestui congres.

Noi, cari încă ținem să fim în curent cu lucrurile cari pe toți ne privesc deopotrivă, am fi dorit, ca aceia, cari au azi la noi situațiunea în mână, să ne fi pus în curent cu toate cele petrecute, ca astfel să nu fie silită o parte mare de români să steie indiferentă când e vorba de o acțiune atât de importantă. În schimb însă noi n'am fost consultați de loc, e dar' natural, că noi nici nu putem să luăm asupra noastră nici un fel de răspundere de cele ce se vor petrece mâne în Budapesta.

Cu aceasta însă nu voim să dicem, că am fi contra congresului de mâne, am dori însă, ca aceasta întrunire a naționalităților să fie *mai mult* de cât o simplă demonstrațiune politică.

finit, întins, certându-se cu femeia sa o dá jos din sanie, lăsînd-o în mijlocul câmpului. O dată apoi s'a ricit de moarte, plînsul și durerea sufletească i-au frînt inima, a murit în floarea vieții.

*

Am eșit din castelul, ce a vèdut atîta veselie și atîta nefericire. — După ameză am asistat la o înmormîntare. O tinără copilă de trei ani a notariului român din localitate a fost dusă la odihna eternă. Ce emoționătoare scenă, când părinții, când mama pentru ultima dată își strînge copila la piept, plîngînd cu hohote, zbuciumată de durere. Și micul trup stă rece, indiferent în fața acestei dureri, sufletul a zburat în altă lume, lăsînd chipul de lut, ca eară lut să se facă. Mulțime de săteni urmau conductului funebrel.

Ajunși în cimiteriu fiește-care cu câte un vas de apă se postă pe la mormîntul în care zac rămășițele vr'unui iubit pierdut.

Bărbații stau cu capul desvilit rugîndu-se încet. Femeile se boceau, zguduite în tot trupul de crâncenele dureri sufletești.

O bătrână mi-a fost înaintea tuturoră bătătoare la ochi. Stă rădimață de două cruci simple ce stăteau lângă olaltă. Un plîns convulsiv o cuprinsese. Din versurile ce le spunea nici un cuvînt n'am putut pricepe. Vocea i-să înecă în lacrimi. Dar' nici nu vorbă ea cătră noi, Sufletelor celor morți le adresă ca dureroasele cuvinte de jale impu-tîndu-le, eă au părăsit-o. În floarea vieții i-au murit un prunc și o copilă. Ce puternică e 'n om voința de a trăi.

(Va urmă.)

Congresul naționalităților — permis.

Încă eri d. a. ne anunță o telegramă din Budapesta, că congresul este permis și se va ține în sala Hotelului Național (Nemzeti Szálloda).

Ținerea congresului a fost înștiințată la poliție eri printr-o scrisoare de următorul cuprins :

Subscrișii cu profund respect anunțăm, că membrii partidelor naționale române, sârbe și slovace din Ungaria intenționăm a ține în 10 August la 2 oare p. m. eventual continuative în 11 și 12 August a. c. la Budapesta în sala mare a „Hotelului Național” (Váci-utca Nr. 22), un congres. Unicul obiect al acestui congres al naționalităților va fi :

Stabilirea unui program de acțiune comun.

Când declarăm totodată, că pentru observarea liniștii și a ordinii din partea celor prezenți primim toată responsabilitatea asupra noastră, rugăm cu toată stima pe on. căpitanat suprem :

Ca ținerea acestui congres să binevoiască a o lua oficios spre cunoștință.

Dat în Budapesta, la 8 August, 1895.

Cu profundă stimă;

Vasilie Mangra locuitoriu în Arad, Păul Mudron locuitoriu în T. St.-Martin avocat, Dr. Emil Gavrilă locuitoriu în Novisad, avocat, redactor, Iosif Svehla, Andrei Raffay, Paul Iacob locuitorii în Budapesta.

Înștiințarea aceasta a fost predată printr-o deputațiune în frunte cu d. Vasilie Mangra la poliție, care mai târziu a și dat permisiune.

Din „Magyarország” care ne sosește, se prevede darea permisiunii ca unei *adunări populare*.

Principii și parale.

Timișoara, 8 August n.

Am arătat în doi articoli cât de necorect stăm noi românii în fața reformelor bisericesti, preocupându-ne mai puțin de principii de cât de pagubele materiale ce li-s'ar face preoților.

Am arătat deja câteva voci, cari manifestează această stare abnormală, care poate să dea drept diarelor maghiare, ce ni-au insultat la timpul său dicând, că preoțimea română numai de aceea agitează contra proiectelor bisericesti, pentru că-și teme venitele.

Apropos de această cestiune ne vine un articol, scris de un protopop, (confesiunea este irelevant), care ni-se trimite poligrafat, se vede că a fost împrăștiat în multe părți. Eată de ce publicăm acest articol :

La situațiune.

Mai avem numai câteva săptămâni până la 1 Octobru, când se vor introduce legile bisericesti. Țeara apoi va fi metamorfozată și poporul amalgamizat. Preoțimea preste tot va fi simțind mai tare la ce a devenit întru susținerea și alimentarea sa și a familiei sale, și totuși ea — cea română — nu dă semne de preîngrijiri pentru viitoarea sa soartă. De recompensă ori desdaunare nici vorbă nicăiri. Dar' cum să și fie, căci nime nu o cere: ergo cine să-i dea? Așteptăm înțrarea legilor în viață nepreparată la nimic; fără program, nici o instrucțiune, nici o inviațiune, nici o informațiune. Legea e pentru stat, ea deobligă pre toți conlocutorii. De opunere nu poate fi vorba, dar' ce să facem dară noi?

Am cetit mai deunăci o vâierare în „Tribuna”. Scriitorul se vede a fi un competent fără destul curagiu ca și cum l'ar reține cineva de la expresiunea convicțiunii sale, basată pe esperință, cu amenințări d. e. „taci că taie popa limbă!”

Am auzit dintr-o inteligență și popor pre foarte mulți exprimând; „nici când n'am stat așa rău cu trebile noastre naționale bisericesti.” În trecut tot mai cetiam câte ceva în formă de controlă și critică: d. e. „o voce serioasă în oara supremă”, „din două diecese” etc. Mai aveam și conferințe comune d. e. cum a fost cea ținută în sala seminarului din Arad la 8 Decembre n. 1894 conform cerculariului consist. dto 27 Octobru n. 1894 Nr. 3825 la carea a participat floarea inteligenței noastre d. e. Ein. Vas. Stanescu, Vasiliu Mangra, David Nicoară, Dr. George Vuia, Aur. Suci, Dr. George Popa, Iosif Goldiș, Augustin Hamsea, Romul Ciorogariu, Teodor Ceonte, Lazăr Ionescu, etc. etc., de toți 52 inși, preoți, învățători, onorațorii. Și după ce conferențarii si-au schimbat păreriile față de situațiune, ne-am resfrat deplin satisfăcuți cu rezultatul conferinței, căci programa primită de la venerat. consistoriu fiind dezbătută în serioșitatea recerut și pretinsă de timpurile în cari trăim, cu o frățească conțelegere ni-a întins speranța să ne întrunim, că cauzele noastre bisericesti și școlare să se pertracteze și mai departe tot în forma liberală, consti-

tuțională și fără preocupatiune de lucruri lumești, că ținta noastră să fie numai obiectivitatea cea mai strictă. Dar' de atunci conferință comună n'am mai avut, ear' lucrurile se par a se cam îndepărta de programul libertăței. Mulți declară, că stările actuale se par a fi un „absolutism constituțional”, pentrucă aici vedi dictatură, nouă organizare, nouă reformă. Colo favor, concesiune, admisiune, permisiune; mai încolo libertate, ecuitate și dreptate; și tot atunci interdicțiunii, prohibițiunii ori sistării de afaceri. Adeică așa dic oamenii: „la noi e o administrațiune conglomerată”, afacerile se bit în capete ca și fluviul din mitologiă amintit de Dr. George Popa în broșura sa apărută în 5 Aprile 1895.

E constatat, că administrațiunea bisericescă pretinde radicale îmbunătățiri de stări. Dar' de la cine? De la congresele ordinare? Congresul de est an cu ocaziunea desbaterei cauzei de căsătorii civile a perdit din vedere dispozițiunea regulamentului pentru parochii § 13 alienatul ultim, care și așa nu s'a valorat; dar' acum poate chiar și esparagrafă, căci venitele sunt reduse „et de lege et de facto”! Doară sinoadele eparchiale ori consistoriale vor face ameliorațiuni? Nici vorbă! N'am auzit până acum nici o voce exprimată în acele corporațiuni înalte despre ameliorarea sorței clerului de mir. Trebuiesc dară cerute remedii prin alte mijloace constituționale, cari după modesta mea opiniune ar fi:

I. Întrunirea preoțimei în conferințe tractuale; sau

II. în conferințe diecesane; ori

III. într'un congres național bis. convocând d. e. la Alba-Iulia ori la Deva, care să represinte întreaga Metropolie prin delegații clerului și ai poporului d. e. tot de la 5000 sufflete un preot și un mirean; sau

IV. întrunirea ambelor biserici într'un congres comun după cum se plănuișe „illo tempore” — din partea eminentilor prelați ai bisericilor Șaguna și Suluț. Numai așa s'ar pute ajută cauzelor administrative, căci atare adunare omogenă ar fi o adevărată expresiune de încredere din partea poporului, și numai cauzei comune — poporului — s'ar face și servițiile; ear' libertatea cuvântului ar fi respectată în conformitate cu regulele parlamentare. — În atari adunări află că s'ar pute discuta apoi;

1. Regularea dotațiunii preoțești.

2. Regularea sidocșiei în conformitate cu dotațiunea preoților de mir.

3. Reducerea numărului preoților — până la unul într-o comună, și la cas necesar capelani.

4. Restituirea sesiunilor parochiale vacante, fostilor usufructuari (preoților din parochiele reduse) prin ce în acele parochii s'ar face o desdaunare evidentă, pentru perdetele venite în sensul novelor legi.

5. De unde și cu câtă sumă să se desdauneze protopopii pentru tacsele sedulari?

6. S'ar pute deliberă și asupra competenței și dreptului de diurne la anumite esmisiuni, ca și aceasta cauză să numai fie legată de unele persoane mai grate, după cum se practică, cu desconsiderări competente.

7. S'ar pute formulă și ordul de votare la alegerile de deputați congresuali și sinodali, ca să nu servească de cas de precedință votarea la primul loc a comisariului din Arad etc. etc.

Aceste și multe altele nici când nu se vor regulă fără întruniri independente, neoficiale, și onor. publice nici când nu va fi în clar cu situațiunea. — Dar' e și timpul suprem a ne consolidă cu toții, ca „sine ira et studio” — să căutăm și să aflăm — dacă există un ce rău într-o noi, de unde provine? unde și cine e intrigantul? — Sau dacă legea ori regulamentele sunt defectuoase, să căutăm a le completă prin ascultarea opiniunii publice, care nu poate fi de cât concludul ori concludesele conferințelor ori congreselor nepreocupate, nepartiiale. — Să nu ne mai arătăm mulțămiiți cu efectele lucrurilor „de nobis sine nobis”, ci să cerem, să pretindem respectarea dreptului nostru natural, ear' acesta se poate exprima și practică numai pe teren constituțional și numai prin forme constituționale! Congres! Congres dară, și numai Congres!

„Qui habent aures audiendi, audiant!”

B. Senex.

Străinătate.

Imperiu sud-slavic. (Belgrad, 8 August.) Despre isprăvile deputațiunii bulgare la Petersburg es la iveală tot mai multe și senzaționale știri. Astfelu se spune, că la Petersburg s'a fost adus pe tapet și raporturile sârbo-bulgare, la cari deputațiunea a răspuns, că bulgarii sunt cu cea mai mare simpatie față de vecina națiune-soră, și că dând

uitărei trecutul, ar trebui să se tindă cu puteri unite spre apărarea intereselor lor comune și spre eluptarea ulterioarelor lor năsuințe.

Prin aceasta bulgarii au făcut alusiune la Macedonia dând expresiune păreri, că Serbia și Bulgaria și-ar pute împărți în mod pacinic Macedonia. Serbia ar ocupa Serbia-vechiă de odinioară, ear' Bulgaria ar lua în posesiune Macedonia nordică și ostică. — Grecia și Muntenegru ar pute fi recompensat cu părțile sudice ale Albaniei și Macedoniei.

Cercurile rusești superioare ar fi declarat deputațiunii, că Rusia deocamdată nu spriginește năsuințele de cucerire ale bulgarilor.

Teodorov, presidential sobraniei, în o convorbire cu un fost bărbat de stat al Serbiei a tradat părerea secretă a unora din cercurile de curte și a celor politice, că în cazul când Ferdinand ar abdice și ar fi constrins și Alexandru să abdice, împreunarea Bulgariei și a Serbiei prin uniune personală ar întimpină puternică spriginire, ba și adnectarea Macedoniei ar fi spriginită cu mult efect, prin ce s'ar formă un puternic imperiu sud-slavic.

Domnitoriu al viitorului imperiu sud-slavic ar fi apoi să fie un mare-duce rusesc.

În cercurile inițiate se știe, că cestiunea dinastiei acestor două state vecine a fost object de amănunțită discuțiune în Petersburg și Mosca. Obrenovicii și-au perdit toată autoritatea în Rusia și de aceea se și poartă acum Rusia cu atâta indiferentism față cu Serbia.

Despre rolul ce l'a jucat deputațiunea bulgară prin Rusia va referă guvernului sârbesc colonelul Mihailovici, consul sârbesc la Petersburg, care e așteptat să sosiască la Belgrad mâne. Mihailovi va face și alte importante enunțiațiuni, cari privesc foarte de aproape pe Serbia și dinastia ei.

Mihailovici va rămâne în Belgrad până la sosirea regelui Milan.

Regele Milan a chîmăat la sine în Luzern pe Garașanin. — Călătoria regelui Alexandru la Biaritz e abandonată definitiv. — Ministrul de finanțe Popovici după statorirea proiectului de budget va călători la Berlin și Paris.

„Male Novine” de eri are un senzațional articol sub titlul „Dați-ne arme!”. în care dice, că în fața furtunei ce se pregătește în Balcani Serbia n'are arme de treabă. Arme de sistem Berdan are armata Serbiei, cu cari au fericit'o frații ruși pentru bani scumpi. Apoi arătând ce ridicol e să vrei a ține pept cu arme Berdan față de armele Manlicher, esclamă: *Atâta timp voim oare să așteptăm după arme corespunzătoare, până când în un răboiu bulgar vom mânca bătaie?* Dacă Serbia voiește să-și susțină esistinta de stat, trebuie să dispună de arme moderne.

Desavuarea deputațiunii bulgare. (București, 8 August.) Redactorul Lloyd-ului român a interviat pe ministrul bulgar Nacevici, care a dis, că metropolitul Clement tot atât de puțin a fost îndreptățit să facă la Petersburg propozițiuni de pace în numele Bulgariei, ca și ori-care alt membru al deputațiunii. Dacă totuși a făcut așa ceva, atunci a eludat atât pe guvernul bulgar, cât și pe cel rusesc. Bulgaria n'are interes și nici intențiune de a se pune în contrast cu alianța triplă și a trage la îndoială iubirea de pace a aceleia.

Evenimentele din Macedonia. (Sofia, 8 August.) Lângă Libiachov s'a întâmplat o nouă luptă, în carea afirmative au cădut 150 turci.

(Belgrad, 8 August.) Rapoartele consulatului sârbesc spun, că în Macedonia și Serbia, vechiă e restabilită pacea pretutindinea.

Cronică.

Timișoara, 9 August n.

Presidential Ligei la Budapesta. În numărul de eri al „Dreptății” am adus știrea despre dnul V. A. Urechia, că a luat parte la congresul romanștilor din Bordeaux. În numărul său de aji „Magyarország” acum ne spune, că dnul Urechia a sosit eri la Budapesta, unde a conferat cu delegații congresului naționalităților. Din Budapesta dnul Urechia va merge ca să participe la congresul interparlamentar de-a dreptul la Bruxella.

Iancu și Kossuth. La cronica „Ciuperci bolunde” — ni-se cere o rectificare; a nune domnul avocat Dr. Amos Frâncu nici când n'a făcut asemănare între Kossuth și Iancu.

Demonstrațiune repetată. Demonstrațiunea studenților croați din Eszék în contra trupei teatrale maghiare de acolo s'a repetat. După cum adeică se scrie de acolo, alaltă-eri s'au adunat la teatru vre-o trei mii de oameni, cari apoi pe publicul maghiar ce voia să participe la reprezentațiune, l'au primit cu strigate de „Abczug”. În sală erau la douăzeci

și cinci gendarmi, pe cari însă croații i-au dat afară dimpreună cu impertinentul public maghiar, care bine a știut înainte, că se prepară o demonstrațiune și cu toate acestea a cercetat teatrul. Au pățit-o însă rău dumnealor, căci croații i-au apucat și dat afară în cât călcăiele nu li-au prea atins pământul. Noi gratulăm croaților!

Părintească îngrijire. Ministrul ungurese de culte și instrucțiune a interzis folosirea în școli, respective ținerea în bibliotecile școlare a cărților și tipăriturilor următoare:

Manliu: Curs de stil și compozițiune (Stilistica) București 1883. *Negoescu:* Retorica, Poesii 1883. *Carte de cetire* prelucrată de o societate de învățători, București 1877. *Zotu:* Ortodoxul, foaie eclesiastică, anul 1880. *Almanachul român* București 1891. *Lazareanu:* Amorul meu; cea mai nouă colecțiune de cântece noue și vechi, București 1889. *Hamsea:* Biserica și școala. — Numărul din 1-a Iunie al Convorbirilor literare. *Ighel:* Melancholie, versuri, București 1892. — *Bolintineanu:* Legende noi, București 1862. — *Oeconomu:* Cronice și legende. București 1890. — *Petrescu:* Schițe și amintiri, Craiova 1893. — *Măndrescu:* Doina; conferință ținută la 1893. — *Daniil:* Culegere de poezii și legende populare, Iași, 1893. — *Nicolescu:* Pozițiunea și drepturile metropoliților români, București 1792. — *Șăineanu:* Autorii români moderni, București, 1891. — *V. Urechii:* Legende române, București 1891. Patria e deci din nou mântuită!

Mulțămite publice. Primum spre publicare: În numele meu și al familiei mele exprim prin aceasta profundă mulțămite tuturor aceluia, cari au participat la înmormântarea decedatului meu soț ori și-au exprimat condoliința. Văd. *Sofia Moldovan* născută *Popoviciu*.

În noaptea de 8 Iuliu n. a ars casa parochială în care locuiam, și încă a ars tot mobilierul dinpreună cu toate victualele. Abia am putut să scap eu cu familia. Casa a fost asigurată ce e drept; dar lucrurile mele nu au fost asigurate. Din acest incident *Direcțiunea casei de păstrare populară*, societate pre acții în *Oravița*, luând cu durere cunoștință despre nenorocirea ce mi-s'a întâmplat, în ședința din 27 Iuliu mi-a votat un ajutoriu de 50 fl. v. a. Pentru această binefacere arătată față de mine exprim mulțămite publică numitei direcțiuni. — Dognecea, 3 August n. *George Popa*, paroch ort. român.

Fearăși furtună. Domnul *Alesandru Tomiș* din *Vidra de jos* ne scrie cu datul 6 August n.: „Astăzi s'a fost pornit aici o vijelie cu vânt mare, cum nu s'a mai pomenit, din care foarte multe daune li-s-au făcut bieților oameni. Vântul a rupt mai toți pomii. Cea mai mare daună s'a făcut însă în fân și bucate. Fânul a fost dus de vânt prin ripi și tufisuri, de nici vorbă să se mai strângă. Nu li-a fost destul bieților țerani, că iarbă a fost foarte puțină, ba iarna trecută încă a fost mare lipsă de fân, în cât cei mai mulți s'au băgat în datorii mari, din care nu vor mai eși curând. Astfel greutățile tot cresc ca laptele și roata s'a întors spre sărăcia poporului.“

Fizeș: Luni în 5 August st. n. la 4 oare după amiazi în comuna noastră a fost o furtună ne mai pomenită, care a durat aproape 1/2 oară. Vântul a suflat cu mare vehemență de câtri Nord-Vest spre Sud-Ost, și a cauzat locuitorii daună necalculabilă; a resturnat multe acoperișe de casă, cari erau astrucate cu șindilă, țigla și tînchea, de pe biserica gr. ort. a lăpădat 120 metri □ de tînchea, toate clăile de grâu și fân au fost resturnate, mii de cruci de grâu și ovės s'au risipit în cât nu se mai pot afla. — Mai mulți oameni mi-au spus, că din câte 50—60 de cruci de grâu abia au mai aflat câte 2 sau 3 cruci. La un ungar, *Hegy György*, tot grăul de pe 8 jugere l'a dus, fără a-i lăsa cel puțin o cruce. Prunii și alți pomi încă i'a frânt și resturnat cu miile. De la *Adam Mema* a frânt 75 pruni. În comunele vecine *Moritzfeld*, *Gertenis* și *Jidovin* tot astfel de grozav a bătuit furtuna — ba în unele locuri a cauzat și moarte de oameni.

Tunuri noue. În *Berlin* de present se fac probe cu niște tunuri noue. Sistemul se dice a fi escelent și că resistă pe deplin forței explosive a pravului fără fum. Așa se vede, că invențiunea aceasta, dacă e întocmai pe cum se anunță din *Berlin*, — va contribui mult la ideea desarmării generale.

Defraudare mare. Se telegrafează din *Kopenhaga*, că în orașelul *Orstedt* cassariul băncei rurale de acolo a defraudat 300.000 de coroane. Locuitorii sunt deprimați, de oare-ce cei mai mulți au îndurat pierderi mari.

„**Albanezul**“. Dilele acestea a apărut în București un nou țiaru: *Albanezul*, redactat în albanește și românește.

Ciocnirea de vapoare. În sinul maritim al *Constantinopolului* s'au ciocnit două vapoare: *Mahroussa* al Khedivului din Egipt și *Manchester* vapor englez. Vaporul Khedivului a suferit mari stricăciuni. Prevenitoriul Sultan a ordonat, ca vaporul Khedivului să se repara pe spesele sale proprii.

Concert și teatru în Oravița.

(Raport special.)

— 2 August n.

Dvoastră mă cunoașteți tare bine. Sunt un pesimist până dincolo, mai bine scriu mai rău, ca cu atât mai bun să fie efectul. — De astădată însă m'am schimbat. Ochii mei critici nu au criticat, ci într'adevăr s'au delectat. M'am dus legănând din cap și cu intențiune de a pute înproșcă, însă m'am înșelat. Eram frapat. Nu știam, că oare sunt în teatrul din București ori în Iași; și nu voiam să cred că pe bină sunt țerani cari toată ziua sapă, și acum joacă așa de cu foc, așa de fidel? De nu ași fi un simplu reporter ași trage atențiunea Dlui Dr. Mihail Pop asupra corului gr. cath. din Oravița rom. — ca și Dlui să se convingă, că bănătanul nu e mai înderpț în cultură de cât fratele ardelean, ași dice... Pardon!

(*Concertul.*) Punct la 9 oare seara se dă signalul că concertul se începe... deodată, o priveliște ce te impresionează până la lacrimi. În frunte bravul învățătoriu *Ioan Bogdan* — în jur însă o cunună de coriști, coriste, copii etc., cari cugetai că nu sunt din lumea aceasta, că nu sunt oameni, ci statue de marmoră înzestrate cu buze dulci. Toate piesele au fost foarte aplaudate, unele repetate... ba publicul a fost răpît într'atâta, în cât toate voia să le audă încă de mai de multe ori. Când la capăt ce să vezi? Când publicul aplaudă mai tare și strigă „cum a fost“, invențiiosul *Bogdan* surprinde publicul cu o cântare afară de program, cu „sărboaița“, care a fost de trei ori repetată.

(*Teatru.*) Despre teatru nici nu știu cum să încep. A fost predată piesa „*Bărbății fermeceți*“, de *Pascali*, cu o dexteritate ne mai pomenită la diletanți. *Di Costa Voda* în rolul *Mangosescu* eră așa de fidel, în cât toți îl compătiseau, când aușiau, că vine „ipohimena“ să se-l mai învețe câta „mojicie“. În zadar o desmerdă cu espresioniile sale predilecte „mițule, mițule“, că *Chefterița* socia lui, *Dșoara Maria Crașovanu*, rămâne nemișcată. Îl mănă cu gura și-l prăpădește cu căutătura. M'a impresionat tare *Di George Măgurean* cu sora sa *dșoara Rosalia* în rolul lui *Călin Curea*, care a făcut pace în casă cu sărmana „cureaua“ sa. Pe toți însă i-a desbătăcit la cap *Di Alexa Toc* în rolul lui *Zagură*, tărme-cătoriu... Pre *Chefterița* o tractă rău cu „moșici“, ear' pre *Cureaua* o pune să facă rënd în casă cu *cureaua*. Altcum trebuie să le las, că v'ași pute scrie până mâine.

(*Impresiuni.*) Oravița! Oravița! Sunt fete foarte frumoase în ea, numai una nu-mi place, că se fac așa clase multe. Pentru-ce nu ar pute fi d. e. fata unui comerciant într'o societate cu o fată mai sărăcă — să dicem de oficiant sau măiestru? Ar trebui lăsate fumurile la o parte și a judecă, că doară români suntem cu toții și nu calvini!!

Publicul a fost ales, ceea ce arată chiar și venitul curat de preste 100 fl. A fost de față, ași dice, toată inteligența, fără nici o deosebire.

De mi-am însemnat bine pe vre-o câțiva, ar fi cam următorii: Familia Dr. *Mehes* medic, Dr. *Lazar* avocat *Vinga*, Dr. *Cornean* avocat, Dr. *Nedelcu* avocat, Rev. Domn *Popoviciu* protopop gr. cat. *Di Bérés*, *Di Madinceu* paroch în *Illadia* cu familia, Domn *Mărginean* cu familia și frumoasele-i verișoare. *Di Neda* din *Reșița* cu familia. *Di Toma Stanca* comerciant în *Cacova* cu familia, *di Pavlovici* comerciant, *di Nicolae Velone* cu familia etc... ba am observat și mai mulți universitari, pre cum pre Dnii *Drd Ios. Siegescu* rig. în teologie, *George Voda* jurist, *Pav. Pircea* elev al academiei de belearte, *Valeriu Popescu* medicinist în *Graz*, *M. Jivanca*, *Ales. Muresianu* stud. teologi.

Revin în fine la *di Bogdan* și i mulțumesc, că a făcut așa mult. Să se nisuească și mai departe, așa apoi fie convins de simpatiile și stima noastră a tuturor.

Coresp.

Concert și teatru în Oravița.

— Raport special. —

— 3 August n.

Sftul *Ilie*, diuă tradițională pentru Oravițeni, căci e sərbarea hramului s. biserici, ruga. O di de desfătare și plăcere nu

numai oravițenilor, ci și celor din giur, cari cu aceasta ocaziune numeroși s'au întrunit în grădina hotelului „*Împăratul Austriei*“ la concertul și produțiunea teatrală, arăngeată din partea oravițenilor, cu concursul corului gr. or. de bun renume din *Mercina*. Dar' tot odată și o di de uimire pentru oaspeți, cari s'au putut convinge, ce poate produce pe terenul spiritual-cultural și țeranul român, pe acest teren de străini cu totul desconsiderat. Ar fi de asteptat, ca și alte reuniuni de coruri țerănești să arete tot acel fruct pe terenul muzicii naționale române și a teatrului, pre cum a dovedit-o reuniunea română din *Mercina* sub bravul ei conducătoriu, căruia și o parte mare din reușita morală a petrecerii îi compete.

Teatrului a premers un concert, cu program mic, dar' bine ales, și tot așa de bine executat prin corul plugarilor ort. din *Mercina*. „*Hora ostașilor români*“ de *I. Murășian*, apoi „*Doină doinită*“ de *Vorobchievici* au fost cu o verve predată, care presupune și o simțire de naționalism desvoltat la țeranii noștri. În deosebi tenor-solo de *D. I. Golea* ni-a tradat un organ puternic și plăcut. Nrul procsim „*Vino Lele*“ de *I. Vidu* este prin farmecul muzicii populare, cu care aprigul cultivător pe acest teren, *I. Vidu*, a înzestrat acest cântec, este cu mult mai cunoscut, de cât ar fi de lipsă a'l lăudă. „*Junimea parisiană*“ de *Adam*, fiind cântec însuflețitoriu, ar fi trebuit cu verve mai mare predat, de altcum ar fi fost Nrul cel mai succes al concertului.

După aplausele, cu cari au fost urmărit corul din *Mercina*, a urmat opereta comică „*Harta Rezeșul*“ de *V. Alecsandri*. Oravițenii ar pute fi mândri, căci posed în sinul lor o ceată de diletanți erudiți, cu cari la ori-care ocaziune ar pute debută. În deosebi este de laudă *Dșoara A. Copiă*, o privilegioare drăgălașă, câștigând cu vocea ei melodioasă niște momente plăcute oaspeților români. Mai cu seamă au plăcut duettul cântat cu *Hartă* (*Di Pipelca*), care cu baritonul său sonor a fost demn soț în cânt *Dșoarei A. Copiă*. Ca cel mai erudit diletant a escelat *Di Pavloviciu* în persoana boierului *Bursulescu*, rolă de comic bonvivant, carele dimpreună cu *Dșoara Motca* — *Tarșița Gărăfească* — cu scena declarației de amor a produs mare ilaritate. A fost amoresală, nu — amor. *Di Pavloviciu* se vede, nu a pășit prima oară pe podele, a predat humorul nemuritoriu *V. Alecsandri* fidel și cu efect. Bun a fost și fabricatoriul de contracte — primariul *Lunceanu* (*Di Tometescu*).

Pre lângă toate bune o scădere am observat, adecă mai puțină declamație și mai mult gest.

Gluma dramatică germană „*Germanii în Africa*“, de *T. Venzel* ar fi umplut — predat de țeranii bravi din *Mercina* — ori-ce lacună. ce ar fi simțit'o programul. Faptul numai, că bravii țerani au avut curagiul de a se espune prin jocul lor critice publice, este deja de lăudat, pe lângă predarea bună și sirguinta cu care au înlocuit lipsa de școală și rutină. Să fie încurăgiator faptul acesta și primirea splendidă de către public și la alți țerani, căci într'adevăr mercinienții au dat de nou dovadă de un zel și sete de a produce ceva, ei au arătat, că românul dacă poate și vrea, nu rămâne pe terenul cultural popoarelor culte. „*Voeste și vei pută*“.

Aici înc'odată trebuie să laud pe *di I. Golea*, în rolul *Wauwauka-ei*, a cântat foarte bine. Bun a fost și ca vătav *di David Sava*.

Voia și chefel bun ce ni-au câștigat'o bravii diletanți, apoi s'au stors în jocurile tinerilor, jocuri curat românești, cari apoi au durat până în țori.

Luci.

Biserica și școală.

Avis. Comitetul reuniunii învățătorilor români gr. or. de la școlile confesionale din diecesa *Caransebeșului*, după ce la ședința convocată pe 28 Iunie a. c. nu s'au întrunit membrii în număr, în ședința sa ținută în 20 Iuliu st. v. la propunerile sosite de la unele despărțeminte și luând în considerare mai multe împregiurări, a hotărît ținerea adunării generale iubilare a reuniunii în *Caransebeș* pe 22 Septembrie n. și zilele următoare. Ceea-ce se aduce la cunoștința p. t. domni membri ai reuniunii pre cum și la cunoștința on. public român spre știință și orientare până la publicarea convocatoriului și a programului. *Bocșa-montană*, în 26 Iuliu 1895. Pentru comitetul reuniunii: *Ioan Marcu*, notariu general al reuniunii.

Invitare la abonament.

Începând cu 1 Iuliu st. v. prețul de abonament al ziarului „Dreptatea” s'a redus de la 12 fl. la 10 fl. pe an.

Astfelu menținând ținuta noastră cea vechiă, calmă, solidă și obiectivă întru toate, susținând toate legăturile noastre cari până acum ni-au făcut posibil de a da în mâna cetitorilor ziarul celor mai proaspete informațiuni, vom face acum, ca ziarul nostru să fie și cel mai eștin cel mai ușor de abonat.

Cât despre timpul apariției, »Dreptatea« va apăre și mai departe în fie-care și de lucru la amiadi.

După acestea invităm la abonament cu următoarele prețuri:

Pentru monarhia :

Abonamentul anual costă	fl. 10.—
„ semestral	5.—
„ treilunar	2.50
„ lunar	0.85

Pentru România și străinătate :

Abonamentul anual costă	Frci 37.—
„ semestral	18.50

Abonații vechi sunt rugați a se provoca la numărul sub care au primit până acum foaia, ori să lipească adresa pe cuponul mandatului.

Abonenții noi sunt rugați a scrie adresa corect și legibil.

Abonamentele se fac mai cu înlesnire prin m a n d a t e p o s t a l e. Domnii abonați sunt rugați a însemna pe cuponul mandatului timpul pentru care trimit abonamentul.

Amintim și la acest loc, că ziarul nostru se va trimite numai acelor abonați, cari au s o l v i t î n a i n t e abonamentul și numai pre acel timp pre care au solvit.

Abonamentele se trimit la adresa administrațiunei ziarului „Dreptatea” în T i m i ș o a r a, (Temesvár, Zápolyagasse,) Nr. 41.

Redacțiunea și Administrațiunea ziarului „Dreptatea“.

Bursa de Budapesta din 5 August 1895.

Datoriă de stat :

Renta de aur ung. 100, 500, 1000 (sc. de d.)	5%	123.50
„ „ „ 10.000	4%	—
„ „ „ coroane ung.	4%	99.50
Obl. căilor fer. orient. 1876	5%	123.75
„ „ „ de stat, 1889, aur.	4 1/2%	129.—
„ „ „ arg.	4 1/2%	101.75
Obl. cu premii ung., din 1870, 100 fl. buc.	4 1/2%	140.50
„ „ „ 50	—	140.—
Obl. de desdaun. regal., am., ung. (sc. de d.)	4 1/2%	100.75
„ „ „ croate	4 1/2%	102.50
Bonuri rur. ung.	4%	96.25
„ „ „ croate	4%	97.—
Obl. regul. Tisei (Seghedin)	4%	143.75
„ hipot. croate, 100	5%	—
Asemnatele cas. de stat. 6 luni 100	—	—
Datoriă de stat. com., hârtiă, Mai-Oct.	4 2/10%	98.75
„ „ „ arg. Febr.-Aug.	4 2/10%	98.75
„ „ „ arg. Jan.-Jul.	4 2/10%	98.50
„ „ „ arg. Apr.-Nov.	4 2/10%	98.50
Renta de aur austr. (sc. de d.)	4%	123.50
„ in coroane	—	98.50
Datoriă de stat austr. 1854. 250 fl.	4%	149.—
„ „ „ 1860. 500	5%	147.50
„ „ „ 1860. 100	5%	158.25
„ „ „ 1864. 100	—	198.—
„ „ „ 1864. 50	—	198.—
Obl. oraș. Budapesta 1890	4 1/2%	100.15
Obl. c. fr. bulg.	6%	122.—
„ cu prem. serb. 100 fr.	3%	40.—
„ „ „ (stamp. austr.)	3%	40.75
„ soc. p. reg. Temes-Bega	5%	140.—

Bance.

Banca anglo-austriacă 120	170.—
„ pe acții Budapestană 100	129.50
„ a capitalei I emis. 100	98.—
„Hermes“ întreprind. de bani 200	—
Banca de credit fumană 80	126.50
„ „ „ gen. ung. 200	—
„ „ „ din 15 Iuliu	435.75
„ „ „ pe acții Budast. 50	55.—
„ „ „ austriacă 160	—
„ „ „ din 4 Iuliu	351.50
„ industrială I ung. 150	197.—
„ „ „ și comerec. ung. 100	—
„ „ „ din 15 Iuliu	112.50
„ croat-slavon. 100	—
„ de credit ung. 200	116.—
„ „ „ vechiă 100	—
„ „ „ II emis. 15 Iuliu	241.25
„ comercială ung. pestană 500	1132.—
„ com. și industr. bpestană 100	—
„ de credit fonciar centrală 500	590.—
„ croată de escompt 200	—
„ de escompt și zarafiă ung. 400 K.	—
„ „ „ 15 Iuliu	259.—
„ austro-ungară 600	1000.—
„ „Unio“ 200	—

Monede.

Galbenul ces. și reg. tesc.	5.95
„ „ „ verig.	5.92
„ austr.-ung. de 8 fl.	9.93
„ de 20 franci	9.93
20 marce	12.25
Lira de aur turcească	—
Argintul austr. și ung.	—
100 marce germ. în papir	61.25
„ de bancă pr. 31 Iuliu	—

Scrisuri fonciare.

Albina, inst. de econ 5%	100.75
Banca civ. de credit Arad 5% 40 ani	101.—
„ „ „ „ 5%	101.—
„ „ „ „ 5 1/2%	100.50
„ de credit ardeleană 5%	101.—
„ „ „ „ 4 1/2% 40 ani	99.—
„ „ „ „ 4 1/2% 50 ani	98.50
„ credit fonc. din Sibiu 5%	102.25
„ „ „ „ 5 1/2%	—
„ „ „ „ 6%	—
„ „ „ „ 4 1/2% em. VI.	100.50
„ gen. din Sibiu 110 5% 31.3 ani	—
„ „ „ „ 106 5% 40 ani	—
„ „ „ „ III emis 5%	102.25
„ „ „ „ IV emis 4 1/2%	100.50
„ I. de credit din Timișoara 5%	102.—
„ I. „ „ „ 4 1/2%	99.50
Împrumut. băncii ung. hipotec. 4%	123.50

Sorturi private.

Împrumutul oraș. Viena din 1874, 100	174.50
Sorturi din Buda 40	60.—
„ „ „ (st. austr.) 40	61.—
Sorturi reün. „Jó-sziv“ 2	3.30
„ „ „ (st. austr.) 5	3.50
„ crucea roșie 5	12.—
„ „ „ (st. austr.)	12.50
Obligațiunile basiliceii 5	9.75
„ „ „ (st. austr.)	10.25
„ crucea roșie italian. 25 lire	12.75
„ „ „ (st. austr.)	13.—
Instit. de cred. austr. 100	198.—
Crucea roșie austr. 10	19.—
Sorti Pálffy 40	59.20

Prețurile bucatelor din piața Timișoarei.

De la 5 August 1895.

După notările societății „Lloyd“ din Timișoara.

Grâu, greutatea cualit. 78 chil. per 100 chil.	5.85—5.90
Grâu, greutatea cualit. 79 chil. per 100 chil.	5.90—5.95
Săcară, greutatea cualit. per 100 chil.	4.60—4.70
Orz, greutatea cualit. per 100 chil.	6.00—6.10
Ovės, venturat per 100 chil.	6.40—6.50
Cucuruz, nou per 100 chil.	5.70—5.75

Têrgul de produse pe termin.

Grâu Sept.-Oct. . . în bani per 100 kgr.	6.69 și 6.71
Grâu la Mart.-Apr. „ „ „ „	7.05 și 7.06
Grâu Maiu-Iuniu „ „ „ „	— și —
Săcară la Sept.-Oct. „ „ „ „	5.06 și 5.07
Porumb Maiu-Iuniu „ „ „ „	6.13 și 6.15
Porumb Iul.-Aug. „ „ „ „	5.07 și 5.09
Porumb Aug.-Sept. „ „ „ „	5.08 și 5.10
Ovės la Sept.-Oct. „ „ „ „	5.87 și 5.89
Ovės la Mart.-April „ „ „ „	— și —
Rapiță Aug.-Sept. „ „ „ „	9.45 și 9.50

FAGEȚIANA

institut de credit și de economii, societate pe acțiuni
în **Facset** (Banat),

acoardă după depuneri spre fructificare de ori-ce sumă

6% interese

la an, solvind institutul contribuțiunea după interesele capitalisate și ridicate.

Depuneri și ridicări se pot efectui și prin postă.